

N:o 69.

Af herr **J. G. Hazén**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående revision af gällande bestämmelser om tillsättning af prästerliga tjänster.

I anledning af motion vid sistlidet kyrkomöte fattades beslut om underdånig anhållan hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder för ändring af 42 § af lagen angående tillsättning af prästerliga tjänster den 26 oktober 1883 i syfte att regal kyrkoherdetjänst inom hvilket stift som helst må kunna utan förslag sökas endast af präst, som är till kyrkoherdetjänst behörig och af Konungen fått sig sådan ansökningsrätt särskildt förunnad — eller med andra ord, att vid regala pastorat den s. k. extra ansökningsrätten, såvidt den är fästad vid innehafvandet af viss tjänst, måtte upphöra.

Då på grund häraf nu förefinnes utsikt, att åtminstone en liten del af den prästerliga befodringsfrågan med det snaraste kommer till behörig behandling, vågar undertecknad — med förbigående af mera omtvistade spörsmål inom densamma — härmed framställa till öfvervägande, huruvida ej i anslutning till behandlingen af förenämnda fråga jämväl åtgärder må kunna vidtagas till behandling af en mera omfattande och, såsom mig synes, högst välbehöflig förändring med afseende på nuvarande *proceduren* för tillsättning af prästliga tjänster.

Den *vanliga* ordningen härvid är, såsom vi väl veta, följande. Då ordinarie prästerlig tjänst blifvit ledig, skall den ofördröjligen såsom sådan kungöras till ansökan. Med afseende på ansökningsrätten är stadgad i kungl. cirk. till konsistorium den 12 nov. 1845, att densamma skall i Hernösands stift utgöra 90 dagar och i de öfriga stiftet 60 dagar. Inom 30 dagar efter ansökningstidens utgång skall domkapitlet företaga de ingifna

ansökningshandlingarna till granskning, pröfva de sökandes behörighet och därpå uppgöra förslag till tjänstens besättning. Kan det sistnämnda då ske därigenom att minst tre behöriga sökande anmält sig, så lämnas enligt kungl. cirk. den 2 nov. 1791 öfver upprättade förslaget 30 dagars klagotid. Har härmed förslaget vunnit laga kraft eller däröfver anförda besvär omsider blifvit afgjorda, följa bestämmelser från domkapitlet om profdagarna, om valförrättare och om vallängden. På grund af den omständliga skriftväxling m. m., som härmed står i samband, kan man för denna afdelning beräkna en tid af minst 30 dagar. Så kommer proftiden med dess tre söndagar och därpå den egentliga valtiden med dess frågo- och valdag, utgörande tillsammans nära 40 dagar.

Därest valet gällt komministerstjänst, så torde det nu efter 6 à 7 månaders åtgärder ändtligen vara slut, såvida klagomål ej uppkomma. Men är det fråga om kyrkoherdetjänst, vare sig regal eller konsistoriell, så är ej ovanligt att man på frågodagen får så att säga börja på nytt. — Begagnar sig församlingen därvid af sin lagliga rätt att kalla 4:de profpredikant, så underställes ju ärendet domkapitlets pröfning och öfver dess beslut komma 30 dagars klagotid. Därefter utfärdas förordnande för 4:de profpredikanten att på förelagd dag aflägga prof. I samband härmed utfärdas nya bestämmelser om frågodag och valdag. Sedan valet ändtligen blifvit hållet och därefter 20 dagars klagotid gått till ända, öfversändas handlingarna till Konungen. Är kyrkoherdetjänsten konsistoriell, så är ju bestämmelsen, att någon af de fyra, som varit föremål för församlingens val, skall vinna nådig utnämning; men är tjänsten regal, så är öppet rum för s. k. extra sökande att inom 21 dagar från den dag, då det uti vederbörande församling anställda kyrkoherdevalet vunnit laga kraft, hos Konungen ingifva sina ansökningshandlingar. Vid slutbehandlingen kan härmed inträffa, att hela den *årslånga* och mycket invecklade tillsättningsproceduren befinnes hafva varit ett för många mödosamt arbete utan egentligt resultat.

Som nu i korthet påpekade tillsättningsförfarande är tröttande för församlingarna, så måste det naturligtvis för vederbörande prästerskap vara rikt på smärtsamma svårigheter — svårigheter, hvilka näppeligen behöfva tolkas inför en riksförsamling, där alla dess medlemmar varit underkastade val samt därmed ock känt något af nutida folkvalens bitterhet, äfven om desamma ej räckt längre än några månader.

Genom barmhertigt, för att icke säga billigt, tillmöteskommande från de samfundets makter, hvilka hafva kyrkans lagstiftning i sin hand, torde äfven på nuvarande tillsättningsprincipens grund ej vara omöjligt att vid-

vidtaga förändringar till förenklad och förkortad procedur. Såsom exempel må anföras några erinringar i antydda riktning.

1:o) Enligt nuvarande bestämmelser är ansökningstiden 90 dagar för Hernösands gamla stift och 60 dagar för de öfriga stiftten. Denna tid var tilläfventyrs erforderlig förr; men i följd af nutidens förbättrade samfärdsmedel och då ännu det så kallade stiftsbandet begränsar ansökningsrätten till ett mindre område, torde, såsom mig synes, densamma utan olägenhet kunna nedbringas till hälften. Inom danska och norska kyrkan har sedan länge varit den bestämmelsen, att då ett ordinarie prästämbete blir ledigt, lämnas 6 veckors ansökningstid, hvarefter, sedan biskopen i anledning af ansökningshandlingarna afgifvit sitt utlåtande, Konungen verkställer sin utnämning, och så är hela saken med ens klar.

2:o) Öfver domkapitlets förslag bland de sökande såsom ock öfver domkapitlets beslut med anledning af församlingens kallande af 4:de profpredikant skall nu vid hvardera tillfället lämnas 30 dagars klagotid. Låter man ej alltför hårdt fångsla sig af den stränga formalismen, så kan med fog frågas, hvarför dessa uppehåll under valets fortgång numera äro erforderliga. Det är sällan klagotiden användes till besvär och, där detsamma sker, är det sällan någon ändring vinnes. Syftmålet med berörda klagotid synes mig kunna ernås lika väl genom anslutning till det förfarande, som användes vid val af folkskolläreare. Där fortgår ju hela förättningen med ansökan, prof, förslag och val i en följd, hvarefter, när allt inom församlingen blifvit slutbehandladt, tillfälle lämnas till besvär öfver allt, som förekommit under ärendets gång. Om likartadt förfarande kunde komma att tillämpas vid prästval, skulle tiden för detsamma blifva i afsevärd mån förkortad, hvarjämte å förslag uppförda åtminstone vunne den förmånen, att de någorlunda snart kunde blifva befriade från ett förslag, som visat sig för dem ej innebära någon utsikt till befordran.

3:o) Då 4:de profpredikant vid frågodagsförrättning kallas, är nu stadgad, att under fortsättningen skall ny frågodagsförrättning företagas med ny justering af vallängden m. m. Det synes tvifvelaktigt, huruvida något sådant bör vara erforderligt, om man nämligen, såsom förut anförts, vidtager förändring med afseende på nuvarande klagotiden öfver domkapitlets åtgärd efter församlingens kallande af 4:de profpredikant. Tiden emellan första frågodagen och den därpå följande blir ju jämförelsevis kort, hvarför bestämmelser med afseende på vallängden och göromålen å valdagen torde kunna så affattas, att den nuvarande andra frågodagsförrättningen må befinnas öfverflüdig.

Redan inför det nu anförda finner man, att utvägar ej saknas till att

förkorta *tiden* för tillsättning af de prästerliga tjänster, som här åsyftas. Men det synes ej heller vara omöjligt att utfinna bestämmelser till att jämväl *förenkla* tillsättningsproceduren. Tänka vi t. ex. på nuvarande sättet för vallängdens upprättande och justering, så skulle rätt mycket vinnas, om det komme därhän, att de för kyrkostämmorna granskade röstlängderna blefve grundläggande med de anteckningar — i större eller mindre mån — som därå förefinnas. De flesta erinringar å frågodagsförrettningen gälla ju i regel mest de personer, hvilka sakna rösträtt på grund af oguldna kommunalutskylder — ett ämne för öfrigt, som är svårt att kontrollera, särskildt i sådana församlingar, där en mera stark omsättning af medlemmar förefinnes. Beträffande själfva *valsättet* med upprop enligt dess nuvarande form förefinnes naturligtvis ej något synnerligt att erinra vid prästval inom *mindre* prästvalsförsamlingar; men med afseende på *större* prästvalsförsamlingar blir förenämnda valsätt i hög grad tröttande och besvärligt både för dem som skola afgifva och uppbära röster. Med ledning af erfarenheten från andra valområden torde det ej vara omjligt att finna lämpliga utvägar till nödig förändring äfven i sistnämnda hänseende.

Då man på andra områden söker öfvergå till mera enkla former för behandling af samfundets angelägenheter, så synes mig hopp kunna få näras att äfven i nu antydda ärende skall åtgärd vidtagas till nödiga och tidsenliga reformer. Med tanke härpå göres för den skull vördsam hemställen,

att Riksdagen behagade besluta skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder till revision af nu gällande bestämmelser för tillsättning af prästerliga tjänster i det syftet, att tillsättningsproceduren måtte förenklas och till tiden förkortas.

Stockholm den 27 januari 1904.

J. G. Hazén.
